

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РУЙНУВАННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS OF THE DESTRUCTION OF THE RUSSIAN FEDERATION

Статтю присвячено проблематиці виявлення та систематизації слабких місць державного механізму російської федерації та перспектив його деструкції. На переконання автора, проблематика стійкості держави та вразливості її механізмів до внутрішнього й зовнішнього впливу значною мірою обумовлена моделлю правління. При цьому, наголошено на тому, що сучасна модель державності російської федерації бере свій початок не з норманських утворень, Київської Русі, Новгородської республіки чи Візантії, а з Орди, падіння якої ознаменувало собою початок становлення московської, а згодом російської держави.

Основну увагу присвячено виявленню та систематизації ключових засад ординського механізму державності, які несуть в собі як переваги, так і недоліки. Недоліки цих засад можуть бути використані для цілеспрямованого прискорення процесу руйнації ординської держави. Основними ознаками ординської концепції, які росія запозичила та використала у своєму державотворенні, запропоновано вважати: надмірну централізацію державного управління; сакральність правителя, як абсолютного уособлення всіх чеснот і повноти влади; високий рівень воєнізації та формування «поліцейської держави»; державоцентричну концепцію суспільних відносин; підміну особистих прав особистими привілеями; наявність вищої, сакральної місії, яка виправдовує всі жертви простого населення та будь-які репресії. При цьому, кожна ознака має сильні й слабкі сторони.

Наголошено на потребі зосередити увагу не лише на зменшенні доходів російської держави, але й на стимулюванні внутрішніх деструктивних процесів, які несуть загрозу для цілісності державного механізму.

Окрему увагу присвячено відцентровим тенденціям національних еліт, що представляють інтереси національних меншин суб'єктів федерації. Численні автономні республіки історично є повноцінними державними утвореннями, що можуть претендувати як на незалежність, так і на перехід під протекторат інших країн (зокрема – Китайської Народної Республіки).

Ключові слова: публічне управління; війна; ординська система; російська федерація; засади державотворення; деструктивні процеси.

The article is devoted to the problems of identifying and systematizing the weak points of the state mechanism of the Russian Federation and the prospects for its destruction. In the opinion of the author, the problems of the stability of the state and the vulnerability of its mechanisms to internal and external influence are largely determined by the model of government. At the same time, it is emphasized that the modern state model of the Russian Federation originates not from the Norman formations, Kievan Rus, the Novgorod Republic or Byzantium, but from the Horde, the fall of which marked the beginning of the formation of the Muscovite, and later the Russian, state.

The main attention is devoted to the identification and systematization of the key principles of the Horde mechanism of statehood, which have both advantages and disadvantages. The shortcomings of these foundations can be used to purposefully accelerate the process of destruction of the Horde state. The main features of the Horde concept, which Russia borrowed and used in its state creation, are suggested to be: excessive centralization of state administration; the sacredness of the ruler, as the absolute personification of all virtues and the fullness of power; high level of militarization and formation of a "police state"; the state-centric concept of social relations; replacing personal rights with personal privileges; the presence of a higher, sacred mission that justifies all the sacrifices of the common population and any repression. At the same time, each sign has strengths and weaknesses.

The need to focus attention not only on reducing the revenues of the Russian state, but also on stimulating internal destructive processes that threaten the integrity of the state mechanism is emphasized.

Particular attention is paid to the centrifugal tendencies of the national elites representing the interests of the national minorities of the subjects of the federation. Numerous autonomous republics are historically full-fledged state entities that can claim both independence and transition to the protectorate of other countries (in particular, the People's Republic of China).

Key words: public administration; war; Horde system; Russian Federation; principles of state formation; destructive processes.

УДК 327.2:327.8

DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2023.37.22>

Лисенко С.О.

доктор юридичних наук, професор,
директор Інституту безпеки,
ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна
Академія управління персоналом»
ORCID ID: 0000-0002-7050-5536

Кузик П.М.

аспірант кафедри державного
управління
Науково-навчальний інститут
соціальних наук,
ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління
персоналом»
ORCID ID: 0000-0003-3855-2524

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Агресивна та загарбницька зовнішня політика російської федерації регулярно генерує загрози для міжнародної безпеки як у регіональному, так і у глобальному вимірах. Імперські риси, набуті ще за часи становлення російської держави під впливом Золотої Орди та впроваджені царями Іваном III і його сином

Іваном IV (Грозним), до сьогодні не дають спокою правителям росії, що не полишають думки про подальше розширення її меж [2]. З огляду на експансіоністські прагнення [10] та демонстративне ігнорування міжнародного права, шкідливість такого державо-утворення як російська федерація для зовнішнього світу стає дедалі очевиднішою.

Звісно ж, необхідність зміни політичного устрою росії шляхом розвалу її складових та

самого зовнішнього вигляду на політичній мапі світу може видаватися надто дискусійною. Проте, з точки зору українця, який прагне переможного закінчення воєнного вторгнення росії в Україну, саме такий сценарій може виявитись єдиним шляхом до існування майбутнього. Тим більше, як буде викладено в ході дослідження, користі від застосування стратегії варто очікувати не тільки українцям, але й пересічним мешканцям російської федерації, які теж відчутно поліпшать своє становище. Особливо ж це стосується представників національних меншин.

Усе зазначене й обумовлює актуальність дослідження ключових теоретико-методологічних засад руйнування російської федерації як державного утворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблематика деструкції російської державності, як форми поневолення мільйонів громадян різних етносів та насаджування їм єдиної імперської політики, слугувала підґрунтям для ряду досліджень таких авторів як: Ю. Липа, О. Никоноров, С. Рудницький, Г. Чхартішвілі. Більш ранні (до початку ХХ століття) дослідження, які теж мали місце історичній, політичній, державно-управлінській науці чи публіцистиці, не завжди збереглися до нашого часу.

Крім того, в процесі дослідження було використано напрацювання зі стратегії та менеджменту таких дослідників як В. Горбатенко, А. Митко, Дж. Тривульціо (G. Trivulzio), Сунь-Цзи, Л. Худолій.

Метою дослідження є узагальнення ключових засад деструкції російської федерації як держави, сформованої за ординською системою.

Виклад основного матеріалу.

Проблематика стійкості держави та вразливості її механізмів до внутрішнього й зовнішнього впливу значною мірою обумовлена моделлю правління. В ході ряду попередніх досліджень автором уже було виведено основні ознаки Ординської моделі правління, притаманні теперішній росії, які прямо підказують на можливість встановлення слабких місць моделі та виведення складових алгоритмів для створення стратегії розвалу російської федерації [11].

В процесі вивчення історичних фактів, варто позбутися хибного уявлення про те, що російська країна сьогодні бере початок з варязьких, візантійських чи київських коренів. Подібна діагностика російської політики, на наше переконання, повністю помилкова. Найбільш вдало зобразив цю думку письменник Григорій Чхартішвілі в своєму творі

«Арістономія». Він писав, що росія, яку ми знаємо, була заснована 1478-1480 роки, коли московське князівство формально вийшло з татарського підданства і остаточно підкорило Новгородську республіку [7]. За такого підходу, становлення російської держави прямо пов'язано з постаттю московського князя Івана III (1462-1505). Є підстави вважати, що саме цей діяч, якому вчені чомусь приділяють значно менше уваги, ніж, наприклад, Івану Грозному, Петру Першому (чи й аж надто тимчасовим правителям, на кшталт Бориса Годунова), поза всяким сумнівом є головним будівельником російської історії. Саме Іван III заклав фундамент, який визначив параметри майбутньої політики росії, скопіювавши його із Золотої Орди, і зробив це так міцно, що протягом століть, ніхто не змінив цю основу. Хоча, за останні п'ять століть верхні поверхи цієї будови неодноразово мінялися [7].

Автор чітко виділяє основні ознаки Ординської концепції управління, які росія запозичила та використовує до сьогодні.

1. Концепція управління за Ординським підходом виявляється надмірно централізованою. У цій системі, усілякі рішення - чи то адміністративні, економічні, культурно-політичні чи ідеологічні - мають свій початок у центральному органі влади, або вимагають його затвердження. Така структура має свої переваги у підвищенні ефективності мобілізаційних процесів, однак вона може призвести до затримок у адміністративних процедурах. Це означає, що подібний підхід може бути корисним у ситуаціях кризи, але в стандартних умовах він може бути контрпродуктивним.

2. У рамках Ординської системи влади, постать правителя набуває сакрального характеру, а його рішення вважаються верховними, перевищуючи законодавчі норми. Така непохитна повага до верховної влади сприяє забезпеченню стабільності політичної системи та загальнонаціональної безпеки. Система, що віддає перевагу такому типу управління, демонструє зменшену схильність до внутрішніх соціальних та політичних потрясінь, що є безсумнівною перевагою. Проте, існують значні ризики у наданні надмірної влади одній особі, враховуючи її людські вади і можливість помилок. Необмежена влада може призвести до критичних наслідків, особливо у випадках особистої слабкості, фізичного чи психічного нездоров'я правителя, що має потенціал привести країну до повної кризи.

3. У Ординській країні спостерігається високий рівень воєнізації, при цьому особливе значення приділяється ролі таємної поліції. Ця характеристика політичної системи виявля-

ється не лише у значній міці Збройних сил і пріоритеті військових витрат у бюджеті, але також у способі цивільного управління. В цій системі накази не підлягають обговоренню, а зобов'язані бути беззаперечно виконані. Колегіальний підхід у прийнятті рішень майже відсутній або дуже слабо розвинений. Представники адміністративної влади несуть відповідальність за свої дії виключно перед своїм безпосереднім керівництвом, а не перед суспільством. Правитель країни Ординського типу стоїть поза зоною будь-якої критики і не підзвітний нікому у своїх діях.

4. У центрі Ординської концепції лежить висока цінність самої держави. Згідно з цією ідеологією, не уряд стоїть на захисті інтересів народу, а сам народ відіграє ключову роль у захисті інтересів держави. Основоположним елементом такої політичної системи є обмеження особистих свобод та прав громадян, що є невід'ємною умовою для функціонування Ординського устрою. В цій системі кожен житель, незалежно від його соціального статусу, розглядається як службовець держави, що підкреслює універсальність обов'язку служіння державним інтересам.

5. У рамках Ординської політичної системи замість універсальної системи особистих прав функціонує ієрархія особистих привілеїв. Відмінність між правами та привілеями полягає у тому, що права вважаються природними та невідчужуваними, можливість втрати яких обмежена випадками скоєння злочинів та судових рішень. Привілеї ж, навпаки, надаються владою і можуть бути відібрані так само, як і надані. Рівень та характер привілеїв залежать від ступеню зближення їхнього володаря із вершиною владної ієрархії. Такий підхід забезпечує ефективне управління в Ординській країні, оскільки кожен чиновник усвідомлює, що його добробут залежить безпосередньо від лояльності до правителя.

6. Ординська політична система вимагає від громадян відчуття певної вищої місії. Сакральність влади в цій системі, що базується на обмеженні свободи і застосуванні примусу, повинна бути обґрунтована ще більш важливими цілями, заради яких народу необхідно миритися з випробуваннями та труднощами. Важливу роль у підтримці цієї сакральної ідеї відіграє державна ідеологія. На сьогоднішній день ми можемо спостерігати ідею глобального захисту інтересів російських громадян, що включає в себе елементи реанімації Радянського Союзу. Це виражається, наприклад, у масовому наданні російських паспортів та застосуванні гібридних військових конфліктів [7]. При цьому, з перелічених

ознак Ординської країни, головною є перша – тотальна централізація.

Успіх ординської політики забезпечується тільки тому, що з огляду на історичні та географічні умови світ сходу влаштований дещо простіше, ніж світ заходу. Світ сходу залишається пустелею з суворим кліматом або тайгою, в якому мешкають примітивні люди, а принцип жорсткої субординації гарно працює. За часів, коли суперечки між націями вирішувалися силою зброї, Ординська країна майже завжди виявлялася сильнішою від держав, влаштованих за більш м'якою, гнучкою системою [11].

Проте, за законами діалектики не лише сильні, але й слабкі сторони проявляють себе на практиці. Виходячи з цього зрозуміло, що загальні стратегічні механізми по руйнуванню країни, побудованої за Ординськими ознаками, повинні бути націлені на визначені вище ознаки стабільності: централізацію країни, сакральність її диктатора, воєнні та спеціальні сили, сам державний устрій, переоцінку системи прав і свобод громадян, зміну загальнонаціональних цінностей в країні по досягненню «великої» мети.

Подальші ж загальні тактичні рухи, згідно теорії безпеки, повинні відбуватись по двом основним напрямкам – від зовнішніх та внутрішніх джерел, які слід створити або знайти. При цьому, до загальних засад руйнування російської федерації варто віднести: безперервність, системність, одночасність та послідовність. Тобто тактичні рухи мають вчинятись регулярно та безперервно, але цьому повинна передувати ґрунтовна підготовка.

Рухи по встановленим напрямкам повинні проводитись системно, тобто згідно певного алгоритму по усім системо-утворюючим місцям. Тактика дій має відбуватися одночасно за всіма встановленими напрямками та цілями, що відповідають вказаним напрямкам. Послідовність тактичних рухів визначається певною черговістю, має відповідати плану, тому що одні цілі залежать від інших, а загальна ефективність руйнівного впливу обумовлена цією залежністю [8].

Крім цього, важливою характеристикою будь-якої країни є те, що вона являється певним великим підприємством, яке має заробляти та розвиватись разом із своїм персоналом, тобто громадянами. Тому, розвиток та безпека країни залежить від розмірів її доходів та витрат [8]. І саме співвідношення доходів і витрат, а не їх абсолютні показники, є визначальним фактором фінансової стабільності.

Виходячи з викладеного, можна зробити певні припущення стосовно ключових засад розвалу росії. Стратегічні плани руйнівного

впливу повинні ґрунтуватися на чотирьох складових: збільшення витрат, зменшення доходів, створення дефіциту інтелекту та інформаційний напрямок. При цьому, стратегічні дії по кожній із цих складових повинні проводитись з метою руйнування однієї із шести визначених ознак Ординської країни [6]. Розглянемо кожен напрямок окремо.

Варіантів збільшення витрат країни є чимало. Суттєвого збільшення витрат країни можна досягти шляхом втягування її у воєнний конфлікт, тому що немає нічого коштовнішого ніж війна (при цьому, війни можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми [1]. На високій вартості війни та шкідливості тривалої війни для економіки держави акцентував увагу Сунь-цзи, у своєму трактаті «Мистецтво війни». Стратег переконливо доводив, що «війна любить перемогу й не любить тривалості» [5]. Не менш красномовно з цього приводу висловлювався на світанку XVI століття відомий італійський аристократ та маршал Франції Джан Джакомо Тривульціо (Gian Giacomo Trivulzio), який у відповідь на питання короля Франції Людовика XII: «Що необхідно для перемоги?», зазначав: «Три речі. По-перше, гроші, по-друге, гроші й по-третє, гроші» [9]. Вже сьогодні для Росії існує велика стаття витрат на зовнішній російсько-українській війні, але зрозуміло, що російський правитель готувався до цієї війни і забезпечив себе певним запасом ресурсів. Тому, можна припустити, що теперішні воєнні витрати Росії певним чином заплановані.

Проте, завдання українських сил оборони збільшити витрати агресора до таких розмірів, щоб вони вийшли за межі запланованих та утворили в бюджеті Росії великий дефіцит. При цьому, мова йде як про прямий, так і непрямий дефіцит. Як про матеріальний, так і про антропогенний. Збільшення воєнних витрат можливо реалізувати різними тактичними кроками. Наприклад, втягнути Росію в паралельний внутрішній воєнний конфлікт або інші про які буде згадано далі, а також за рахунок збільшення витрат на відновлення коштовних життєво-необхідних об'єктів.

Зменшити доходи бюджету російської федерації можливо, якщо ретельно встановити основні статті цих доходів, як зовнішніх так і внутрішніх. Відразу спадає на думку залежність цієї країни від ціни на корисні копалини, тому світове падіння ціни на нафту дуже сильно вплинуло на загальний зовнішній прибуток країни. Але, звісно ж, це не все на чому заробляє російська федерація. Слід системно підійти до цього питання і зосередити в подальшому тактичний вплив інші зовнішні джерела прибутків та на внутрішні сфери

життєдіяльності, за рахунок яких тримається економіка країни.

Створення інтелектуального дефіциту в країні може зруйнувати подальші спроби країни відновити свою економіку і прибутки, одночасно з цим зруйнується й воєнно-силова складова Ординської країни, на якій тримається її фундамент і централізованість. Із зовнішньої сторони тактичними рухами залишаються економічні та технологічні санкції, які не дозволяють потрапляти новим технологіям до Росії. Внутрішніми ж тактичними діями можна зменшити попит і можливість на власні наукові розробки та підготовку нових кадрів.

Інформаційний напрямок не менш важливий за попередні, оскільки покликаний підірвати головні ознаки Ординської країни – сакральність лідера та наявність високої мети, разом із преклонінням перед наданням привілеями на заміну цінності своїх прав.

Із зовнішньої сторони інформаційний вплив можливий на певних умов, тому що російський інформаційний простір дуже закритий для закордонних джерел. Важливо звернутися до альтернативних методів інформування населення та проведення інформаційно-психологічних операцій [3]. В середині суспільства важливо мати окремі джерела інформаційного впливу, які також системно та регулярно використовувати для пропаганди вільного способу життя, демократичних цінностей та підриву авторитету диктатури.

Окремо варто зазначити про те, що на теперішній час російська федерація не є монолітною країною. В її структурі знаходяться більше восьмидесяти національних утворень, які почасти прагнуть власної ідентичності та самостійності. Проте, вони залишаються пригніченими за рахунок вищевказаних ознак Ординської країни та страхом сили спеціальних та воєнних органів примусу, внутрішньої пропаганди та економічної залежності від центру. Але певні відомості про позитивні процеси, що відбуваються в середині Росії є і їх варто використовувати.

Наприклад, на півдні Сибіру, біля кордонів Монголії, розташована російська республіка Тува. Це – відносно маленька територія, що не має практично ніякої промисловості, і при цьому налічує трохи більше 300 тисяч жителів. Втім, республіка цікава тим, що Тува до 1944 року не була регіоном російської федерації, вона була незалежною державою і називалась Тувинською Народною Республікою. Тому, якщо проектувати заходи націлені на розкол Росії, то поряд з Кавказом, Якутією, Татарстаном тощо, обов'язково потрібно мати на увазі Туву і подібні їй утворення.

Цікаво, що історично Тува була частиною Китаю, або ж мала самостійність, тому відновлення історичної справедливості, не є фантазіями місцевих націоналістів. Масові тамтешні етнічні конфлікти, котрі довелось придушувати з допомогою армії та ОМОНу, відбувались ще у дев'яності роки. І прямо зараз там просто не стануть розмовляти російською, а увечері росіянам не рекомендують виходити на вулиці навіть в столиці Туви - Кизилі. Увага КНР до цієї республіки не є дивною [4]. Адже ресурси республіки не назвеш бідними. Там наявні потужні поклади кольорових та рідкісних металів, золота, вугілля, асбесту, залізної руди, нефриту, ртуті. Не варто забувати про величезні ресурси питної води, дефіцит якої, як говорять деякі науковці, буде причиною воєн у другій половині XXI століття.

Все зазначене, як і багато іншого, створює підстави для виникнення внутрішніх конфліктів усередині російської федерації, які можуть бути складовою загальних засад її майбутньої руйнації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Як сильні, так і слабкі сторони російської федерації обумовлені саме її ординською системою державності. При цьому, внутрішні відцентрові сили можуть становити для цього державного утворення більшу загрозу, ніж зовнішній вплив.

Згадуючи про перспективи внутрішнього російського сепаратизму, найважливішим фактором поряд з економічним, залишається фактор сприяння і зацікавленості еліт. Зараз правитель росії залишається самою багатою особою в країні і національні питання його не хвилюють – силовий блок в росії потужний і від нього сильно страждають недоброзичлики. Проте на побутовому рівні місцеві еліти мріють отримати частину багатств і при нагоді не забудуть це втілити в життя. Більш того, в республіках активно розвиваються та всіляко підтримуються національні традиції та релігія – іслам та тибетський буддизм з потужними елементами місцевого шаманізму, які основними внутрішніми чинниками руйнування.

Окреслені автором засади руйнування російської федерації підтверджуються фактами новітньої історії. Слід згадати про руйнування царської росії та руйнування радянського союзу. Досліджуючи усі матеріали цієї статті видно, що в обох випадках рушієм руйнування були війни – Перша Світова та Афганська, куди росію втягнулася попри колосальні витрати. Проте, одночасно з війнами відбувались конкретні внутрішні руйнівні конфлікти – пролетарський рух в царській росії та національне

самовизначення у радянському союзі. Про економічні, політичні та інформаційні чинники тих часів, які вплинули на шість ознак Ординської країни, наразі ще всі пам'ятають.

Враховуючи усі складові окреслених засад, з визначеними напрямками впливу, на сьогодні залишається тільки вибудувати стратегічний план заходів тиску на деструктивні процеси. Авторський колектив наразі активно займається подальшими розробками цієї теми. Дотримуючись визначених принципів виконання стратегічного плану, контролюючи тактичні рухи, слід розподілити певні функції між відповідними підрозділами спеціальних служб. Координуючи дії підрозділів та органів, проводячи системні та послідовні операції український штаб сил оборони здатен подолати монстра.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Горбатенко В. "М'яка сила" як основа сучасної геополітичної стратегії. *Studia politologica Ucraino-Polona*. 2014. Вип. 4. С. 27-31
2. С. Лисенко-Зарецький, Безпека на межі світів. К. ВД Дакор, 2022. 416с.
3. Митко А. М. Інформаційна демократія: реалії та виклики часу. Луцьк: Вежа-друк, 2014. 400с.
4. Никоноров О. Коли розвалиться Росія: Чи стане Тува китайською провінцією Тану-Урянхай. 2 квітня 2016. URL: https://dn.depo.ua/ukr/dn/separatistskie-ugrozy-sovremennoy-rossii-tuva-02042016200000#google_vignette
5. Сунь-Цзи. Мистецтво Війни. Переклад: Григорій Латник. Київ: Арії, 2014. 128 с.
6. Худолій Л. Складові економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Ефективна економіка*. 2011. № 1.
7. Чхартишвілі Г. Аристонімія. М. Захаров, 2012. 544с.
8. О. Яценко, Д. Макатьора, & Р. Кубанов. Архітектурно-економічний концепт малоповерхової забудови як засіб досягнення економічної стабільності та сталого розвитку держави. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-11>.
9. Lypa Y. Partition of Russia. 28 Schems and 1 Map in Text. Second Edition. Printed in U.S.A. by Noble Offset & Printing CO. 1954. 130 p.
10. Lysenko S.,... The Analysis of World Information Warfare and Information Security in the Context of the Russian-Ukrainian War. *Studies in media and communication*. Vol. 11, No7 (2023), pp. 150-158. DOI: <https://doi.org/10.11114/smc.v11i7.6414>. URL: <https://redfame.com/journal/index.php/smc/article/view/6414>
11. Marino Viganò, TRIVULZIO, Gian Giacomo, detto il Magno, in *Dizionario biografico degli italiani*, Vol. 97, Istituto dell'Enciclopedia Italiana, 2020.